

Wetten, geld en militair geweld zijn versleten middelen om problemen op te lossen. Hoe dan? Door hersenen te trainen in andere manieren van denken.

Het panel van conceptdenkers

-

Wim Michels
oprichter/eigenaar Academie voor toegepaste creativiteit
-

Piet Hein Eek
Industrieel designer
-

Daan Roosegaarde
Kunstenaar en entrepreneur
-

Frank Tjepkema
Industrieel ontwerper
-

Goos Geursen
Conceptdenker, strateeg en auteur
-

Erik Kessels
Reclame-maker
-

Lidewij Edelkoort
trendvoorspeller
-

Edward de Bono
Britse autoriteit op gebied lateraal denken
-

Joep van Lieshout
Beeldend kunstenaar
-

Rob Wagemans
interieurarchitect en oprichter Concrete Architectural Associates

Zoeken naar de eieren van Columbus

Denken kun je op drie manieren. Althans, die indeling heeft journalist H.J.A. Hofland ooit gemaakt: je kunt denk-denken (in je eigen hoofd dus), praat-denken (je gedachten uitspreken) en je kunt schrijf-denken (leest in helder verwoorde, goed gestructureerde teksten). Uiteraard heeft deze laatste denktrant de voorkeur van de journalist Hofland.

De 'denkliteratuur' onderscheidt talloze vormen van denken: systeemdenken, magisch denken, beelddenken, creatief denken, enz., enz. De Britse arts, psycholoog en Edward de Bono is de geestelijk vader van het laterale denken, of – met een nieuwer woord vertaald – conceptdenken. Wat is dat? Is het een vorm van 'out of the box'-denken? Ja, zo iets.

De Bono is een van de conceptdenkers die zijn verzameld rondom een nieuw forum, 'Het ei van Columbus'. Samen met de deelnemers, onder wie de lezer van nrc.next, gaan ze wereldproblemen te lijf.

Zoals? De Bono geeft een voorbeeld: het Israëlisch-Palestijns conflict, en met name de raketten die vanuit de Gazastrook op Israël worden afgevuurd. De Bono: „Israël zegt: 'Daar wonen slechte mensen, dus wij schieten terug.' Daar zit verder geen totaalvisie achter, het is puur zwart-witdenken.' Hoe zou De Bono dit problemen dan oplossen? „Stel de Palestijnen in de Gazastrook 3 miljard dollar per jaar in het vooruitzicht. Maar elke keer als ze een raket op Israël afschieten, gaat er 50 miljoen dollar vanaf. Dat is conceptdenken, niet via de geboande paden denken.”

Het is een extreem en niet realistisch voorbeeld. Maar het prikkelt tot gedachten die de onderlinge wurg-greep, de geweldsspiraal, kunnen doorbreken.

De uitspraken van De Bono passen in een trend. Ons denken verschuift langzaam: van rationeel, analytisch naar 'conceptueel': door andere delen van onze hersenen te activeren, kunnen we creatievere oplossingen aandragen voor de ingewikkelde problemen waarmee de mensheid kampt.

Lidewij Edelkoort, wereldvermaard trendwatcher en voormalig directeur van de Design Academy in Eindhoven onderschrijft dit: „Ons denken zal in de komende decennia ingrijpend veranderen. We zijn ons ervan bewust dat we de problemen van deze tijd – klimaatverandering, vergrijzende bevolking, verstedelijking – niet meer op de gebruikelijke manieren, met geld en met wetten, kunnen oplossen. We zullen onze twee hersenhelften met elkaar moeten verbinden: rationaliteit koppelen aan emoties. Alleen op die manier kunnen we tot écht oplossingen komen.”

Monique Juffermans, directeur van conceptbureau Dutchlabel in Amsterdam, werkt aan een boek, *Het ei van Columbus*, over de beste methode om tot deze vernieuwende oplossing te komen. In samenwerking met nrc.next heeft zij een forum van bedreven en gedreven conceptdenkers opgezet. Werk in uitvoering: zoek mee naar de eieren van Columbus en leer denken op andere manieren.

Denk anders, vind de oplossing van wereldproblemen

MATTIJS WINTER

Edward de Bono stelt zichzelf bij het oplossen van problemen altijd de vraag: wat als het wel mogelijk zou zijn? De 79-jarige Britse psycholoog, arts en schrijver van managementboeken heeft veel methoden voor creatief denken bedacht, zoals 'lateraal denken' of 'conceptdenken'. Iemand die lateraal denkt, laat zijn gedachten niet blokkeren door schijnbare onmogelijkheden. Dat levert regelmatig verrassende ideeën en inzichten op. Zijn recentste project heet 'The Palace of Thinking', een heuse tempel op Malta, waar hij woont om creatief denken te ontwikkelen.

We legden De Bono enkele maatschappelijke kwesties voor en vroegen hem welke oplossingen hij ervoor kon bedenken.

Een deeltijdrijbewijs voorkomt files

Het fileprobleem: vrijwel geen land ter wereld is vrij van verkeersopstoppingen. Nederland en België voeren in Europa de lijst met landen aan waar je het langst in de file staat. Het pendelen tussen werk en woonplaats is de belangrijkste oorzaak.

Ondanks de maatregelen om het carpoolen aantrekkelijk te maken vervoeren veruit de meeste auto's in de file nog altijd maar één persoon. Ingegeven door eigen observaties bedacht De Bono hiervoor deze oplossing: een rijbewijs dat slechts enkele dagen per week geldig is.

De Bono: „Op een klein eiland als Malta leven 400.000 mensen en rijden 326.000 auto's. Dat brengt ernstige verkeersopstoppingen met zich mee. Het deeltijdrijbewijs dwingt mensen meer en vaker samen te reizen. Ze gaan zichzelf organiseren om naar het werk te gaan of te winkelen.”

„Stel, je werkt in een andere stad maar je rijbewijs is alleen geldig op maandag, dinsdag en woensdag. Je gaat dan op zoek naar automobilisten die een rijbewijs hebben voor donderdag, vrijdag en zaterdag. Om het je gemakkelijk te maken, moet je de dagen wel kunnen omruilen als dat een betere match met je collega's of bureu oplevert. Het deeltijdrijbewijs beperkt niet zozeer het autorijden zelf, maar je gaat de auto veel efficiënter gebruiken.”

„Een rijbewijs voor zeven dagen in de week is ook verkrijgbaar, al betaal je daar dan wel twintigmaal de prijs van een driedaags rijbewijs voor. Ook de boete voor rijden op dagen waarvoor je geen rijbewijs hebt, moet afschrikkend hoog zijn.”

Bestrijd de voedselverspilling

In de gehele productieketen – van teelt, verpakking, transport, koeling tot bereiding – gaat naar schatting wereldwijd 1,3 miljard ton voedsel verloren. Dat is ruim eenderde van de wereldvoedselproductie. Van al het eetbare voedsel gooien huishoudens zo'n 14 procent weg. Vooral voor verspilling thuis bedacht De Bono een inventieve oplossing.

„Stel dat we de voedselverpakkingen en de prijs houden zoals die nu is, maar we verminderen de inhoud met 15 procent. Consumenten blijven dan gewoon hun aankopen doen zoals ze gewend zijn, alleen krijgen ze minder. Op de verpakking lezen zij de verklaring hiervoor. Het deel dat ze waarschijnlijk zullen verspillen, is er alvast van afgehaald.”

„Consument hebben nu een keuze: minder gebruiken, of meer geld uitgeven. Aanbevolen wordt minder te gebruiken en waarschijnlijk zullen dat ook doen. Langzaam aan ontstaat zo de gewoonte minder te consumeren.”

„Daar pak je bovendien het obesitasprobleem mee aan. Het eventuele extra geld dat de producent ermee verdient, gaat vervolgens naar een goed doel dat hongersnood elders in de wereld bestrijdt. Anders ervaart de klant het als bedrog.”

Doe mee, denk mee

Grote problemen, andere oplossingen – doe mee via de site www.heteivan.columbus.net

Het thema van volgende week is: **Hoe verminderen we de uitstoot van CO₂?**

Staat jouw oplossing volgende week naast die van conceptdenker **Frank Tjepkema**?

Floor Rusman Worstelen met Europa

W e zijn weer bijgekomen van de gemeenteraadsverkiezingen, dus is het tijd voor de volgende volksraadpleging waarvoor geen animo is: de Europese verkiezingen. In het jaarlijkse debat over de Staat van de Europese Unie, vorige week maandag in de Tweede Kamer, hadden de politici hun campagnemuts alvast opgezet.

De posities van GroenLinks, D66, PVV en SP zijn duidelijk: de eerste twee willen meer Europa, de laatste twee willen respectievelijk 'minder' Europa en een 'nee' tegen de EU (wat dat ook mag betekenen).

De middenpartijen hebben een complexere positie en worstelen daarmee. De PvdA probeerde zich in het debat middels een verse onliner te profileren als een realistische partij: Kamerlid Marit Maaij herhaalde steeds dat ze bij de PvdA „niet doemdenken, maar ook niet dagdromen”. Met doemdenken doelde ze op de PVV en SP, met dagdromen op GroenLinks en D66. Het werd niet duidelijk wat de PvdA dan wel wilde. Bijna alle politieke activiteiten valt immers tussen doemdenken en dagdromen.

Ook de VVD zocht een positie in het brede midden. Kamerlid Mark Verheijen vond dat de richtlijn moest zijn: „Europa waar nodig.” Alsof iemand een Europa zou bepleiten dat zich bezighoudt met onnodige zaken. Concreter zei hij: „Soms is een sterker Europa nodig – denk aan de interne markt, aan handel, aan het bewaken van buitengrenzen – maar in heel veel gevallen ook minder Europa.” In welke gevallen dan? Dat vertelde hij niet.

Bij het CDA hoorden we hetzelfde verhaal. Europarlementariër Esther de Lange predikte: „Wij kiezen met gezond verstand voor Europa; voor een Europa dat gedeelde problemen oplost, maar zich niet bemoeit met zaken waar wij zelf besluiten over kunnen nemen.” Hé, ook hier weer geen voorbeeld. Zou onze nationale begroting vallen onder de zaken waarmee Europa zich niet moet bemoeien? Daarover kunnen we immers zelf besluiten nemen. Maar dat bedoelde ze vast niet.

Gert-Jan Segers van de ChristenUnie zei te zoeken naar een 'derde weg' tussen 'utopisten' (D66) en partijen met 'heimwee' (PVV). Wat behelste deze derde weg? Nou, gewoon: het „herzien van de verhouding tussen nationaal en supranationaal”. Ook hier geen enkel concreet punt.

Wat zouden toch die EU-taken zijn die volgens de middenpartijen terug moeten naar de lidstaten? De genoemde politici gebruikten de verplichte etikettering van olijfolieflesjes in restaurants als voorbeeld van Unie-bemoeienis die te ver gaat. Maar dit voorstel is allang afgeschoten, dus dat is een lekker makkelijk doelwit waar we wederom niet wijzer van worden.

Over het principe van het kabinet ('Europees wat moet, nationaal wat kan') zijn alle middenpartijen het eens, dus dit hoeven ze niet meer te herhalen. Ze moeten nu komen met concrete invullingen ervan. Als ze dat niet doen, gaat de campagne straks toch weer over trivia als de ambtenarsalarissen in Brussel.

ik@nrc.nl //

Van: **Bert de Wilde**

Onderwerp: **Marokkaan**

We hebben flink opgeruimd. Veel spullen zijn naar het kringloopcentrum gebracht en enkele zijn weggegooid. Zo ook een zeer zwaar, houten kastpaneel. Op de milieustraat sta ik achter een jongeman die grote planken hout in de container gooit. Ik bied aan hem te helpen en vraag hem, bij het weggooiën van mijn kastpaneel, ook mij te helpen. Als we klaar zijn bedank ik hem hartelijk, waarop hij mij doordringend aankijkt en zegt: „Ik ben wel een Marokkaan hoor!”

ILLUSTRATIE ROEL VENDERBOSCH